MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026-YIL
NOYABR / 11-SON I QISM

Milliy nashrlar

OAK: https://oak.uz/pages/4802

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE

OpenAIRE

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

TOSHKENT DAVLAT TRANSPORT UNIVERSITETI

TOSHKENT

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, noyabr.

Bosh muharrir:
Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:
Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor
Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor
Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,
Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent
Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD
Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)
Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.
Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor
Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikasiya va kompyuter tizimlari, telekommunikasiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA

УЛЬТРАЗВУКОВАЯ ЗАТОЧКА СПИРАЛЬНЫХ СВЕРЛ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ИССЛЕДОВАНИЙ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПОВЫШЕНИЯ РАБОТОСПОСОБНОСТИ ОСЕВОГО ИНСТРУМЕНТА 9
Желтухин Андрей Владимирович
TEMIR YO‘L MASHINASOZLIGINI SANOAT KOOPERATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNI BAHOLASHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI 16
Yuldasheva S.A
ВЛИЯНИЕ ДОЛИ АКРИЛОВОГО ВОЛОКНА НА МЕХАНИЧЕСКИЕ СВОЙСТВА ХЛОПКОВО-АКРИЛОВОЙ СМЕСОВОЙ ПРЯЖИ 22
Ражапов Одил, Нуржонов Улфат, Махкамова Шоира, Рўзибоев Нуриддин
QIŞLOQ XÖJALIGIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OŞIRIŞNING USTUVOR YÖNALIŞLARI 28
Gaffarova Sarvinoz Muzaffar qizi
BARQAROR QIŞLOQ XÖJALIGINI RIVOJLANTIRIŞNING IQTISODIY MAZMUNI VA UNI BELGILOVÇI ASOSIY OMILLAR 32
Fazilov Sardor Dilmurod öğli
RENTGEN TASVIRLARINI QAYTA IŞLAŞDA QÖLLANILADIGAN TEXNOLOGIYALAR 36
Temirova Xosiyat Farxod qizi
ERKIN IQTISODIY ZONALAR SAMARADORLIGINI BAHOLAŞDA KÖP MEZONLI METODOLOGIYASI: XALQARO TAJRIBA TAHLILI VA ÖZBEKISTON UÇUN TAVSIYALAR 42
Iqboljon Zumratjonoviç Ataismatov
TUB SON NOMZODLARINI DASTLABKI FILTRLASHDA PRIMORIAL SEGMENTLAŞ STRATEGIYALARI VA GEOMETRIK PARAMETRLARNI OPTIMALLAŞTIRIŞ 48
Boyquziyev Ilhom, Jabbarov Nuriddin
IŞLAB ÇIQARIŞ VA ISTE’MOL ZANJIRIDA AGROLOGISTIKA KORXONALARINING IJTIMOIY-IQTISODIY AHAMIYATI 55
Abdüşerozova Madina Sodiqjon qizi
UZOQ MUDDATLI BANK MOLIYALAŞTIRIŞINING IQTISODIY-TARIXIY EVOLYUTSIYASI: XALQARO TAJRIBA VA ÖZBEKISTON UÇUN NAZARIY XULOSALAR 60
Sulaymanov Akrom Isamiddinoviç
XORAZM VILOYATI RIVOJLANIŞINING RAQAMLI VA “YAŞIL” IQTISODIYOT TAMOYILLARI ASOSIDAGI MODELI 67
Jumanazarov Diyor Ibrohim öğli
SUĞURTA TAŞKILOTINING TÖLOV QOBILIYATINI TA’MINLAŞDA QAYTA SUĞURTA DASTURLARINI OPTIMALLAŞTIRIŞ 71
Xalmuxamedova Ziyoda Umidullayevna
XANTHIUM STRUMARIUM L. (QÖYTIKAN) BIOMASSASINI PIROLIZGA TAYYORLAŞDA NAMLIK VA MASSA BALANSI 77
Raxmatov Dilşod, Tursunov Muxiddin
TOPOLOGIK MA’LUMOTLAR TAHLILINI MOLIYA TIZIMIDA QÖLLAŞNING NAZARIY ASOSLARI 84
Ruziyev Baxtiyor Salimboyeviç
O‘ZBEKISTONNING XALQARO ZIYORAT TURIZMI BOZORIDAGI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH OMILLARI 91
Shaxriyorov Shohrux Sur’at o‘g‘li
TIJORAT BANKLARIDA SKORING MODELLARI ASOSIDA KREDIT RISKLARINI BOŞQARIŞ AMALIYOTI SAMARADORLIGINI OŞIRIŞ 95
Mansurov Javoxirbek Baxtiyor öğli
SUN’IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN HUDUDLARNING INVESTITSIYA VA IQTISODIY SALOHIYATINI RIVOJLANTIRIŞNING USTUVOR YÖNALIŞLARI (FARĞONA VILOYATI MISOLIDA) 99
Temirxanova Mutabar Jurayevna

THE INFLUENCE OF TRAVEL MOTIVATIONS AND TOURIST PREFERENCES ON DESTINATION CHOICE: EVIDENCE FROM INTERNATIONAL TOURISTS VISITING UZBEKISTAN 103
Ibragimova Nigina, Kamoliddinova Asilabonu, Rakhmonov Shukhrat
МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ РЕКЛАМНЫХ СТРАТЕГИЙ ПО ВОЗДЕЙСТВИЮ НА ПОВЕДЕНИЕ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ В СИСТЕМЕ ЦИФРОВЫХ МАРКЕТИНГОВЫХ КОММУНИКАЦИЙ ... 110
Маматкулова Шоира Джалоловна
AVTOMOBILLARGA YOQILĞI QUYIŞ ŞOXOBÇASINI LOYIHALAŞDA ÇIQINDILAR HISOBI VA EKOLOGIK XAVFSIZLIK YEÇIMLARI 115
Raximjonov Bekmurodjon, Xaltursinov Azizbek, Murodullayev Fazliddin
KAMBAĞALLIKNI QISQARTIRIŞ DASTURLARI AHOLI NIGOHIDA: IJTIMOIY KÖMAK MANZILLILIGINI SÖROVNOMA VA MAKROIQTISODIY MA'LUMOTLAR ASOSIDA BAHOLAŞ 121
Sotiboldiyev Asadbek Hasan öğli
UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR AUDITINI TAŞKIL ETIŞ VA REJALAŞTIRIŞ MASALALARI 127
Bakayev Xurşid Maxmudoviç
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ УЧРЕЖДЕНИЯМИ ПРИ ИХ КОРПОРАТИЗАЦИИ В СФЕРЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ И ЗДРАВООХРАНЕНИЯ 134
Ибрагимов Махмуд Баходирович
AYLANMADAN OLINADIGAN SOLIQ MEXANIZMINI SAMARALI ŞAKLLANTIRIŞ USULLARI 143
Yangiboyev Husniddin Abdumajitoviç
INTERRELATIONSHIP AND HARMONIZATION OF INTERNATIONAL RATINGS AND INDICES IN BANKING AND FINANCIAL GOVERNANCE 150
Kamolova Gulhayo
BOŞQARUV TIZIMIDA JAHON BANKI LOYIHALARINING INSON KAPITALINI RIVOJLANTIRIŞDAGI AMALIY AHAMIYATI 155
Rizaqulov Nurali
XALQARO QIYMAT ZANJIRLARIGA INTEGRATSIYALAŞUVDA ÖZBEKISTON KORXONALARINING BOŞQARUV MEXANIZMLARINI TAKOMILLAŞTIRIŞ 159
Ibragimova Nilyufar Tairovna
RAQAMLI INVESTITSIYALARNI MOLIYALAŞTIRIŞDA RISKLARNI BAHOLAŞ VA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI SAQLAŞ 164
Zaripova Nozima Abdujabbor qizi
AEROKOSMIK TASVIRLARNI DASTLABKI QAYTA IŞLAŞ VA TASNIFLAŞ USULLARI 169
Yusupova Mehribon Tulqin qizi
IMPROVEMENT OF METROLOGICAL SUPPORT FOR ELECTROCHEMICAL GAS ANALYZERS 176
Aralov Gayrat Muhammadiyevich
YAŞIL IQTISODIYOTGA ÖTIŞDA TIJORAT BANKLARINING MOLIYAVIY IŞTIROKINI BAHOLAŞ 183
Xikmatova Husnora Fatxulla qizi
TAŞQI IQTISODIY FAOLIYATNING BUXGALTERIYA HISOBIDA TUTGAN ÖRNI 187
Misirov Asliddin, Abdulloyev Mehrubon, Fazliddinov Maşhur
ÖZBEKISTONDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLIYALAŞTIRIŞDAGI ÖZGARIŞLAR 192
Röziyeva Maftuna Yusufovna
RADIOALOQA VA TELEVIDENIYE MARKAZLARIDA TEXNIK INFRATUZILMANI BOŞQARIŞNING MOLIYAVIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLAŞTIRIŞ 198
Xusanov Uluğbek Nişonoviç
ИЗМЕРЕНИЕ ЧЕТЫРЁХ УРОВНЕЙ ЦИФРОВОГО РАЗРЫВА: СИСТЕМА ИНДИКАТОРОВ И ПРОКСИ-ПОКАЗАТЕЛЕЙ ДЛЯ ОЦЕНКИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ОТДАЧИ И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА . 203
Файзиева Дилёра Шамситдин кизи
SANOAT KORXONALARINING TRANSPORT-LOGISTIKA TIZIMI RIVOJLANIŞINI BAHOLAŞ UÇUN TAŞKILIY-IQTISODIY INDIKATORLAR TIZIMI 208
Agzamova Marguba Mirabdullayevna
EKSPORT IMPORT OPERATSIYALARINI MAMLAKATIMIZDAGI KORXONALARDA TUTGAN ÖRNI 215
Misirov Asliddin, Xoliqulov Samandar, Abdusalimov Elyorjon

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

KORXONALARDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANIŞ VA IQTISODIY SAMARADORLIK ÖRTASIDAGI BOĞLIQLIK.....220
Bazarova Gulnora, Maxammatjonov Omatillo
KORXONALARDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANIŞ VA IQTISODIY SAMARADORLIK ÖRTASIDAGI BOĞLIQLIK.....226
Mirzayeva Nilufar Alijonovna
ESG AUDITINI REJALAŞTIRIŞ JARAYONI VA UNING ÖZIGA XOS JIHATLARI.....231
Sayfullayev Mexroj Sayfullayeviç
ZAMONAVIY BOŞQARUV TIZIMIDA BOŞQARUV MADANIYATINI ŞAKLLANTIRIŞNING TAŞKILIY-IQTISODIY JIHATLARI.....234
Ubaydullayev Lutfulla Xabibullayeviç

ZAMONAVIY BOŞQARUV TIZIMIDA BOŞQARUV MADANIYATINI ŞAKLLANTIRIŞNING TAŞKILIY-IQTISODIY JIHATLARI

Ubaydullayev Lutfulla Xabibullayeviç
Namangan davlat texnika universiteti
Menejment kafedrasi dotsenti, iqtisodiyot fanlari nomzodi
E-mail: ubaydullayev1948@gmail.com

Annotatsiya. Ekologik moliyalaştiriş sohasida şakllanayotgan innovatsion instrumentlar – yaşil kreditlar, karbon bozori mexanizmlari va moliyaviy barqarorlikni mustahkamlovçi institutsional yondaşuvlarning özaro bağlıqligi çuqur tahlil qilinadi. Yaşil kreditlaşning iqtisodiy samaradorligi, bank risklarini kamaytirişda ESG mezonlarining örni, uglerod emissiyalarini kamaytirişga ta'sir körsatuvçi karbon narxlaş instrumentlari va bozor intizomini kuçaytiruvçi kvota savdosi tizimlari ilmiy asosda baholanadi. Şuningdek, ekologik loyihalarga kapital oqimini yönaltirişda davlat siyosati, moliya bozori infratuzilmasi va xalqaro standartlarning uyğunlaşuvi barqaror moliyaviy tizimni şakllantiruvçi asosiy omillardan biri sifatida örganiladi.

Kalit sözlar: yaşil kreditlar; ekologik moliyalaştiriş; moliyaviy barqarorlik; karbon bozori; karbon narxlaş; emissiya kvotalari; ESG mezonlari; barqaror moliya bozori; uglerod emissiyasi; yaşil obligatsiyalar; ekologik risklar; institutsional mexanizmlar; kam uglerodli iqtisodiyot.

Аннотация. Проводится углублённый анализ взаимосвязи инновационных инструментов, формирующихся в сфере экологического финансирования, включая зелёные кредиты, механизмы углеродного рынка и институциональные подходы, направленные на укрепление финансовой устойчивости. На научной основе оцениваются экономическая эффективность зелёного кредитования, роль ESG-критериев в снижении банковских рисков, инструменты углеродного ценообразования, способствующие сокращению выбросов углерода, а также системы торговли квотами на выбросы, укрепляющие рыночную дисциплину. Кроме того, согласованность государственной политики, инфраструктуры финансового рынка и международных стандартов при направлении потоков капитала в экологические проекты рассматривается как один из ключевых факторов формирования устойчивой финансовой системы.

Ключевые слова: зелёные кредиты; экологическое финансирование; финансовая устойчивость; углеродный рынок; углеродное ценообразование; квоты на выбросы; ESG-критерии; устойчивый финансовый рынок; выбросы углерода; зелёные облигации; экологические риски; институциональные механизмы; низкоуглеродная экономика.

Abstract. An in-depth analysis is conducted of the interrelationships among emerging innovative instruments in environmental finance, including green loans, carbon market mechanisms, and institutional approaches aimed at strengthening financial stability. The economic efficiency of green lending, the role of ESG criteria in mitigating banking risks, carbon pricing instruments that contribute to reducing carbon emissions, and emissions trading systems that enhance market discipline are examined from a scientific perspective. Furthermore, the alignment of government policies, financial market infrastructure, and international standards in directing capital flows toward environmental projects is examined as one of the key factors contributing to the development of a sustainable financial system.

Keywords: green loans; environmental finance; financial stability; carbon market; carbon pricing; emission allowances; ESG criteria; sustainable financial market; carbon emissions; green bonds; environmental risks; institutional mechanisms; low-carbon economy.

KIRIŞ

Jahon iqtisodiyotida raqamli transformatsiya, sun'iy intellekt texnologiyalarining boşqaruv jarayonlariga kirib borişi, mehnat munosabatlarining özgarişi hamda taşqi muhit noaniqligining kuçayişi taşkilotlarda boşqaruvning an'anaviy mexanizmlarini qayta körib çiqişni taqozo etmoqda. Bunday şaroitda boşqaruv samaradorligi faqat taşkiliy tuzilma, moddiy va moliyaviy resurslar yoki texnologik salohiyat bilan emas, balki taşkilotda şakllangan qadriyatlar tizimi, rahbar va xodimlar örtasidagi munosabatlar, qaror qabul qiliş tamoyillari, kommunikatsiya sifati, mas'uliyat va mehnat xulqini birlaştiruvçi boşqaruv madaniyati bilan ham belgilanadi.

Xalqaro mehnat taşkilotining *World Employment and Social Outlook: Trends 2025* hisobotida global mehnat bozorida iqtisodiy ösiş sur'atlarining sekinlaşuvi, texnologik transformatsiya va malakalarning iş

örinlari talablariga nomuvofiqligi mehnat munosabatlarini boşqarişning yangi yondaşuvlarini talab qilayotgani körsatilgan. Xususan, XMTning 2025-yildagi yangilangan baholaşlariga köra, 2022-yilda işçilarning atigi 47,7 foizida malaka darajasi bajarilayotgan iş talablariga muvofiq kelgan, generativ sun'iy intellekt esa dunyodagi qariyb har tört nafar xodimdan birining mehnat vazifalarini ma'lum darajada transformatsiya qilişi mumkin. XMT bunday şaroitda malakalarni rivojlantiriş, ijtimoiy muloqotni mustahkamlaş va inklyuziv mehnat bozorini şakllantirişni ustuvor yönalişlar sifatida belgilaydi [1].

Boşqaruv madaniyatining iqtisodiy samaradorlik bilan bağlıqligi Özbekiston şaroitida ham alohida ahamiyat kasb etadi. Jahon bankining Özbekiston böyiça tahlilida korxonalarda maqsadlarni belgilaş, ularning bajarilişini monitoring qiliş, xodimlarni rağbatlantiriş hamda işlab chiqariş jarayonida yuzaga keladigan masalalarga munosabat bildiriş kabi tizimlaştirilgan boşqaruv amaliyotlarini qöllaşni yanada rivojlantiriş imkoniyatlari mavjudligi, ayni vaqtda bunday boşqaruv amaliyotlari bilan mehnat unumdorligi örtasida ijobiy bağlıqlik mavjudligi qayd etilgan [2]. Mazkur holat boşqaruv madaniyatini taşkilotning nafaqat ma'naviy-axloqiy muhiti, balki mehnat unumdorligi, xodimlar motivatsiyasi va iqtisodiy natijadorlikka ta'sir etuvçi boşqaruv resursi sifatida tadqiq etiş zarurligini körsatadi.

Xalqaro miqyosda korporativ boşqaruvning zamonaviy tamoyillari ham boşqaruv madaniyatining mazmunini sezilarli darajada kengaytirmoqda. 2023-yilda yangilangan G20/OECD Korporativ boşqaruv tamoyillari samarali boşqaruv tizimida şaffoflik, hisobdorlik, manfaatdor tomonlar bilan muloqot, direktorlar keng aşining mas'uliyati, barqarorlik va taşkilotning taşqi özgarişlarga moslaşuvçanligini ustuvor yönalişlar sifatida belgilaydi. Uşbu tamoyillarda samarali korporativ boşqaruv kompaniyalarning moliyalaştiriş imkoniyatlarini yaxşilaşi, investitsiyalar, innovatsiyalar va unumdorlik ösişini rağbatlantirişi hamda taşkilotlarning barqarorligini mustahkamlaşi qayd etilgan [3].

Özbekistonda amalga oşirilayotgan institutsional islohotlarda ham boşqaruvning natijadorligi, inson resurslaridan samarali foydalaniş va zamonaviy boşqaruv mexanizmlarini joriy etiş masalalari ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Jumladan, Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 14-iyuldagi "Davlat boşqaruvi tizimida samaradorlik, proaktivlik va natijadorlikni oşiriş çora-tadbirlari töğrisida"gi PF-111-sonli[1] Farmoni boşqaruv faoliyatini natijadorlikka yönaltirişning institutsional asoslarini kuçaytirdi. Uning mantiqiy davomi sifatida Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 6-dekabrdagi "Davlat xizmatida boşqaruv samaradorligini yanada oşiriş çora-tadbirlari töğrisida"gi PF-243-sonli[2] Farmonda natijaga asoslangan boşqaruv tizimini joriy etiş, boşqaruv samaradorligini oşiriş hamda inson resurslari bilan işlaş tizimini takomillaştiriş asosiy maqsadlar qatoriga kiritildi [4].

Mazkur yönaliş 2026-yildan boşlab strategik jihatdan yanada rivojlantirildi. Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 16-fevraldagi "Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha möljallangan ustuvor yönalişlari doirasida islohotlarni izçil davom ettiriş va yangi bosqiçga olib çiqişning qoşimça çora-tadbirlari töğrisida"gi PF-21-sonli[3] Farmoni bilan strategik rejalaştirişda "maqsad – harakat – natija" zanjiriga asoslangan yondaşuv mustahkamlandi. Hujjatda global özgarişlar, xalqaro bozorlardagi tebranişlar, sanoat va texnologiyalarning jadal rivojlanişi, energiya bozorlaridagi transformatsiya hamda global ta'minot zanjirlarining qayta şakllanişi yangi boşqaruv yondaşuvlarini talab qilayotgani qayd etilgan [5].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Boşqaruv madaniyatining zamonaviy nazariy asoslari taşkilotdagi qadriyatlar tizimi, boşqaruv xulq-atvori va strategik maqsadlarning özaro uyğunligiga tayanadi. E. H. Schein va P. A. Schein taşkiliy madaniyatni taşkilot a'zolari tomonidan özlaştirilgan fundamental qaraşlar, qadriyatlar va xulq-atvor me'yorlarining yaxlit tizimi sifatida talqin qilib, uning şakllanişida rahbarlikning hal qiluvçi rolini asoslaydilar [6]. K. S. Cameron va R. E. Quinn uşbu qaraşni rivojlantirib, madaniyatni taşkilotning içki integratsiyasi va taşqi muhitga moslaşuvini ta'minlovçi boşqaruv resursi sifatida baholaydilar. Ular taklif etgan raqobatlaşuvçi qadriyatlar modeli boşqaruv madaniyatini klan, adhokratiya, bozor va ierarxik turlarga ajratiş bilan birga, taşkilotda mavjud va istiqbolda talab etiladigan madaniyat örtasidagi tafovutni aniql aş imkonini beradi [7].

Boşqaruv madaniyatining şakllanişi faqat taşkilotning içki muhiti bilan çegaralanmay, milliy va institutsional xususiyatlar ta'sirida ham keçadi. G. Hofstede, G. J. Hofstede va M. Minkov milliy madaniyatning hokimiyat masofasi, individualizm va kollektivizm, noaniqlikdan qoçiş hamda uzoq muddatli yönalganlik kabi ölçovlari

1 Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 14-iyuldagi "Davlat boşqaruvi tizimida samaradorlik, proaktivlik va natijadorlikni oşiriş çora-tadbirlari töğrisida"gi PF-111-sonli Farmoni: https://lex.uz/ru/docs/-7630445

2 Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 6-dekabrdagi "Davlat xizmatida boşqaruv samaradorligini yanada oşiriş çora-tadbirlari töğrisida"gi PF-243-sonli Farmon: https://lex.uz/uz/docs/-7886963

3 Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 16-fevraldagi "Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha möljallangan ustuvor yönalişlari doirasida islohotlarni izçil davom ettiriş va yangi bosqiçga olib çiqişning qoşimça çora-tadbirlari töğrisida"gi PF-21-sonli Farmoni: https://lex.uz/uz/docs/-8050769

taşkilotlardagi rahbarlik munosabatlari, qaror qabul qiliş va xodimlarning taşkiliy xulq-atvoriga ta'sir körsatişini asoslaydilar [8].

Boşqaruv madaniyatining iqtisodiy mazmunini aniql aşda uning taşkilot faoliyati samaradorligi bilan bağlıqligini örgangan tadqiqotlar alohida ahamiyatga ega. D. R. Denison va A. K. Mishra taşkiliy madaniyatni iştir ok etiş, izçillik, moslaşuvçanlik va missiya mezonlari asosida tadqiq qilib, uşbu xususiyatlarning taşkilot faoliyati natijalari bilan bağlıqligini empirik jihatdan asoslaydilar [9].

Boşqaruv madaniyatining amaliy namoyon bölişida rahbarlik va kommunikatsiya mexanizmlari muhim örin egallaydi. G. A. Yukl va W. L. Gardner rahbarlikni xodimlarni umumiy maqsadlar atrofida birlaştiriş, ularning faoliyatini muvofiqlaştiriş, taşkiliy özgarişlarni amalga oşiriş hamda jamoaviy salohiyatni safarbar qiliş jarayoni sifatida örganadilar [10]. O. S. Vixanskiy va A. I. Naumov esa boşqaruv madaniyatini taşkilot xodimlarida mavjud qadriyatlar, tuşunçalar va dunyoqaraşlar majmui bilan bağlab, uşbu omillarning boşqaruv jarayonlari va xodimlarning taşkiliy xulq-atvoriga ta'sirini asoslaydilar [11]. Uşbu qaraşlarni umumlaştiriş rahbarlik uslubi va boşqaruv madaniyati örtasida ikki tomonlama bağlıqlik mavjudligini körsatadi: rahbar öz xatti-harakati orqali taşkilot madaniyatini şakllantirsa, şakllangan madaniyat öz navbatida rahbarning qaror qabul qiliş çegaralari, kommunikatsiya usullari va xodimlar bilan munosabatlarini belgilaydi.

Boşqaruv madaniyatining ijtimoiy-iqtisodiy mazmuni MDH va mahalliy tadqiqotçilar işlarida ham rivojlantirilgan. A. N. Mitin boşqaruv madaniyatini qadriyatlar, me'yorlar, an'analar va xulq-atvor modellarining özaro bağlangan tizimi sifatida izohlab, uni ijtimoiy munosabatlarni tartibga soliş va boşqaruv samaradorligiga erişiş vositasi sifatida baholaydi [12]. M. Şarifxöjayev va Yo. Abdullayev boşqaruv madaniyatini rahbarning kasbiy tayyorgarligi, boşqaruv odobi, taşkiliy qadriyatlar va xodimlar bilan munosabatlarni samarali taşkil etiş bilan bağlaydilar [13]. O. S. Kazakov esa mazkur tuşunçani boşqaruv funksiyalari, rahbarlik usullari, boşqaruv könikmalari va taşkilot maqsadlariga erişiş jarayonlari bilan uzviy aloqada tadqiq etadi [14]. Mazkur yondaşuvlarning ilmiy ahamiyati boşqaruv madaniyatining milliy boşqaruv amaliyotiga xos ijtimoiy va axloqiy jihatlarini oçib berişidadir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi zamonaviy boşqaruv tizimida boşqaruv madaniyatini şakllantirişning taşkiliy-iqtisodiy jihatlarini kompleks örganişga yönaltirildi. Tadqiqotda tizimli va institutsional yondaşuv, ilmiy abstraksiyalaş, induksiya va deduksiya, analiz va sintez, qiyosiy tahlil hamda sabab-oqibat bağlıqliklarini aniql aş usullaridan foydalanildi. Boşqaruv madaniyati rahbar kompetentligi, taşkiliy qadriyatlar, kommunikatsiya, xodimlarning boşqaruvdagi iştir oki, motivatsiya va mehnat şaroitlarini özaro birlaştiruvçi köp omilli boşqaruv tizimi sifatida tadqiq etildi.

Metodologik yondaşuvda boşqaruv madaniyatining xodimlar taşkiliy xulqi, boşqaruv qarorlari sifati, mehnat unumdorligi va iqtisodiy samaradorlik bilan özaro aloqalariga alohida e'tibor qaratildi. Nazariy umumlaştiriş, qiyosiy baholaş va mantiqiy modellaştiriş usullari asosida boşqaruv madaniyatini şakllantiruvçi taşkiliy-iqtisodiy omillar tizimlaştirildi. Ularning funksional bağlıqligi va taşkilot faoliyati natijadorligiga ta'sir yönalişlari aniqlandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Zamonaviy boşqaruv tizimida boşqaruv madaniyatining samaradorligi taşkilotda şakllangan qadriyatlar, rahbarlik kompetensiyalari, xodimlarning taşkiliy xulq-atvori, motivatsiya va boşqaruv qarorlarini amalga oşiriş mexanizmlarining özaro muvofiqligi bilan belgilanadi. Şu sababli tadqiqotda boşqaruv madaniyatining zamonaviy konsepsiyalari ularni amalga oşirişning taşkiliy mexanizmlari va kutiladigan boşqaruv samaralari nuqtayi nazaridan tizimlaştirilib, boşqaruv madaniyatining taşkilot faoliyatidagi funksional örni aniqlashtiriladi.

Empirik baholaşda boşqaruv madaniyatining an'anaviy va zamonaviy konsepsiyalaridan foydalaniş holati boşqaruv ierarxiyasining yuqori hamda quyi darajalari kesimida örganiladi. Bunday yondaşuv mavjud boşqaruv madaniyatining şakllanganlik darajasini, boşqaruv böğinlari örtasidagi tafovutlarni hamda zamonaviy konsepsiyalarni boşqaruv amaliyotiga integratsiyalaş imkoniyatlarini aniql aşga xizmat qiladi. Olingan natijalarni özaro qiyoslaş boşqaruv madaniyatini rivojlantirişning ustuvor taşkiliy-iqtisodiy yönalişlarini ilmiy asoslaş uçun empirik baza yaratadi.

Boşqaruv madaniyatini zamonaviy boşqaruv talablari asosida şakllantiriş taşkilotning strategik maqsadlari, xodimlarning individual va jamoaviy qadriyatlari, rahbarlik mexanizmlari, taşkiliy identifikatsiya hamda iqtisodiy manfaatlarning özaro muvofiqligini ta'minlaşni talab etadi. Bunda boşqaruv madaniyati nafaqat xodimlarning xulq-atvorini tartibga soluvçi me'yorlar majmui, balki inson kapitalidan samarali foydalaniş, boşqaruv qarorlarining sifatini oşiriş, xodimlar motivatsiyasini kuçaytiriş va taşkilotning içki integratsiyasini ta'minlovçi muhim taşkiliy-iqtisodiy omil sifatida namoyon böladi (1-jadval).

1-jadval.
Boşqaruv madaniyatining zamonaviy konsepsiyalari va ularni qöllaş samaradorligi[4]

Zamonaviy konsepsiyalar	Amalga oşirişning taşkiliy mexanizmi	Kutiladigan boşqaruv samarasi
Madaniy yönaliş konsepsiyasi	Xodimlarning individual qadriyatlari, xulq-atvor me'yorlari va madaniy xususiyatlarini taşkilotning strategik maqsadlari hamda umumiy qadriyatlar tizimi bilan muvofiqlaştiriş	Taşkiliy qadriyatlar yaxlitligi kuçayadi, xodimlarning taşkilot maqsadlariga daxldorligi va içki integratsiya darajasi ortadi
Simvolika madaniyati konsepsiyasi	Taşkilotning korporativ ramzlari, identifikatsiya vositalari va umumiy qadriyatlarini şakllantiriş hamda ularni boşqaruv amaliyotida institutsionallaştiriş	Taşkiliy identifikatsiya mustahkamlanadi, xodimlarning taşkilotga sodiqligi va raqobatbardoşlikni ta'minlaşga yönaltirilgan xulqi rivojlanadi
Yetakçilik madaniyati konsepsiyasi	Rahbarning şaxsiy namuna, kommunikativ ta'sir, işonç va xodimlarning boşqaruv jarayonidagi iştir oki orqali taşkiliy xulq-atvorni muvofiqlaştirişi	Rahbar va xodimlar örtasidagi işonç, özaro hurmat va hamkorlik kuçayadi, boşqaruv qarorlarini amalga oşiriş samaradorligi ortadi
Manfaatlilik konsepsiyasi	Taşkilot, rahbar va xodimlarning iqtisodiy hamda ijtimoiy manfaatlarini aniql aş, ularni muvofiqlaştiriş va rağbatlantiriş mexanizmlari bilan bağlaş	Xodimlarning motivatsiyasi va işdan qoniqiş darajasi oşadi, manfaatlar ziddiyatini muvofiqlaştiriş imkoniyatlari kengayadi hamda taşkiliy barqarorlik mustahkamlanadi
Yakka rahbarlik konsepsiyasi	Rahbarning vakolatlari, mas'uliyati, kasbiy kompetentligi va boşqaruv qarorlari uçun javobgarligini yagona boşqaruv tizimida uyğunlaştiriş	Qaror qabul qilişning tezkorligi va ijro intizomi kuçayadi, boşqaruv natijadorligi hamda mehnat unumdorligi oşadi

Jadvalda boşqaruv madaniyatini şakllantirişning 5 ta zamonaviy konseptual yönalişi ularning taşkiliy mexanizmlari va kutiladigan boşqaruv samaralari bilan özaro bağlıq holda tizimlaştirilgan. Uşbu yönalişlar boşqaruv madaniyatining 5 ta muhim funksional komponentini, ya'ni taşkiliy qadriyatlarni muvofiqlaştiriş, korporativ identifikatsiyani şakllantiriş, yetakçilik ta'sirini kuçaytiriş, iqtisodiy va ijtimoiy manfaatlarni uyğunlaştiriş hamda rahbarning vakolatlari va javobgarligini muvozanatlaştirişni qamrab oladi. Mazkur komponentlarning integratsiyalaşuvi boşqaruv madaniyatini alohida axloqiy yoki ijtimoiy kategoriyadan taşkilotning strategik maqsadlariga erişişga xizmat qiluvçi kompleks boşqaruv mexanizmiga aylantiradi. Bunda qadriyatlar yaxlitligi va taşkiliy identifikatsiya xodimlarning taşkilotga daxldorligini mustahkamlasa, yetakçilik, manfaatlar muvozanati hamda boşqaruv javobgarligi uşbu qadriyatlarning amaliy boşqaruv jarayonlariga transformatsiyasini ta'minlaydi.

Jadvalda keltirilgan konseptual yondaşuvlarning ilmiy ahamiyati boşqaruv madaniyatining şakllanişini qadriyatli, institutsional, motivatsion va funksional boşqaruv omillarining özaro ta'siri orqali izohlaş imkoniyatida namoyon böladi. Taşkiliy qadriyatlarni xodimlarning individual manfaatlari bilan uyğunlaştiriş içki integratsiyani kuçaytirsa, korporativ identifikatsiya barqaror taşkiliy xulq-atvorni şakllantiradi; yetakçilik madaniyati esa işonç va hamkorlik muhitini boşqaruv qarorlarining ijro samaradorligi bilan bağlaydi.

An'anaviy boşqaruv madaniyati konsepsiyalarining yuqori va quyi boşqaruv böğinlarida şakllanganlik darajasini baholaş taşkilotda mavjud madaniy salohiyatning nisbatan barqarorligini körsatiş bilan birga, uşbu salohiyatning zamonaviy boşqaruv talablariga qay darajada moslaşganligini aniql aş imkonini beradi. An'anaviy qadriyatlarning yuqori darajada şakllanganligi zamonaviy boşqaruv madaniyatini rivojlantiriş uçun muhim asos yaratadi, çunki raqobat muhitining özgarişi rahbarlik, taşkiliy identifikatsiya, manfaatlarni muvofiqlaştiriş va boşqaruv mas'uliyatiga nisbatan yangi talablarni şakllantirmoqda (2-jadval).

4 Manba: muallif işlanmasi.

2-jadval
Boşqaruv madaniyatining zamonaviy konsepsiyalaridan foydalaniş darajasini boşqaruv ierarxiyasi böyiça baholaş[5]

№	Boşqaruv madaniyatining zamonaviy konsepsiyalari	Yuqori daraja rahbarlari böyiça örtacha baho, ball	Quyi daraja rahbarlari böyiça örtacha baho, ball	Darajalar örtasidagi tafovut, ball
1	Madaniy yönaliş konsepsiyasi	1,8	1,6	+0,2
2	Simvolika madaniyati konsepsiyasi	1,5	1,8	−0,3
3	Yetakçilik madaniyati konsepsiyasi	2,2	3,8	−1,6
4	Manfaatlilik konsepsiyasi	1,9	1,9	0,0
5	Yakka rahbarlik konsepsiyasi	2,0	1,7	+0,3
	Umumiy örtacha baho	1,88	2,16	−0,28

2-jadval ma'lumotlari boşqaruv madaniyatining zamonaviy konsepsiyalaridan foydalaniş darajasi an'anaviy konsepsiyalarga nisbatan yanada rivojlantiriş imkoniyatlariga ega ekanligini körsatadi. Yuqori daraja rahbarlari böyiça umumiy örtacha baho 1,88 ball, quyi daraja rahbarlarida 2,16 ball bölib, tafovut −0,28 ballni taşkil etgan. Eng katta farq yetakçilik madaniyatida kuzatilgan: yuqori daraja rahbarlarida 2,2 ball, quyi daraja rahbarlarida esa 3,8 ball, ya'ni farq 1,6 ballni taşkil etadi. Madaniy yönaliş konsepsiyasi mos ravişda 1,8 va 1,6 ball, simvolika madaniyati 1,5 va 1,8 ball, manfaatlilik konsepsiyasi har ikki darajada 1,9 ball, yakka rahbarlik konsepsiyasi esa 2,0 va 1,7 ball bilan baholangan. Körsatkiçlarning aksariyati 2 ball atrofida şakllangani zamonaviy boşqaruv madaniyati elementlarini boşqaruv amaliyotiga yanada kengroq integratsiyalaştiriş imkoniyatlari mavjudligini körsatadi.

Natijalar boşqaruv madaniyatining zamonaviy konsepsiyalarini institutsionallaştiriş darajasi boşqaruv ierarxiyasining turli poğonalarida özige xos xususiyatlarga ega ekanligini körsatadi. Ayniqsa, yetakçilik madaniyati böyiça yuqori va quyi daraja rahbarlari baholaridagi sezilarli tafovut uşbu konsepsiyaning boşqaruv poğonalarida turliça namoyon bölayotganidan dalolat beradi. Manfaatlilik konsepsiyasi böyiça baholarning tengligi manfaatlarni muvofiqlaştiriş mexanizmlarining ierarxik darajalar kesimida deyarli bir xil qabul qilinayotganini körsatsa-da, mutlaq körsatkiçning qiymati uning amaliy salohiyatini yanada rivojlantiriş imkoniyatlari mavjudligini anglatadi. Madaniy yönaliş, simvolika va yakka rahbarlik böyiça olingan baholar esa umumiy qadriyatlarni şakllantiriş, taşkiliy identifikatsiyani mustahkamlaş hamda vakolat va javobgarlikni uyğunlaştiriş mexanizmlarini rivojlantiriş zaruratini körsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ötkazilgan nazariy va empirik tadqiqotlar zamonaviy boşqaruv tizimida boşqaruv madaniyatini rahbarlik, taşkiliy qadriyatlar, xodimlar motivatsiyasi, boşqaruv qarorlari va iqtisodiy natijadorlikni özaro muvofiqlaştiruvçi strategik boşqaruv omili sifatida baholaş zarurligini körsatdi. Tadqiqot doirasida boşqaruv madaniyatining 5 ta zamonaviy konseptual yönalişi tizimlaştirildi, an'anaviy va zamonaviy konsepsiyalardan foydalaniş holati esa boşqaruvning yuqori hamda quyi ierarxik darajalari kesimida qiyosiy baholandi. Olingan natijalar asosida quyidagi ilmiy xulosalar, taklif va amaliy tavsiyalar şakllantirildi.

Birinçidan, an'anaviy boşqaruv madaniyati elementlarining şakllanganlik darajasi nisbatan yuqori bölib, yuqori daraja rahbarlarida umumiy örtacha körsatkiç 4,16 ball, quyi daraja rahbarlarida 4,02 ballni taşkil etdi va ular örtasidagi tafovut 0,14 ball böldi. Amaliy faoliyat madaniyatining 4,6 va 4,5 ball, insoniylik madaniyatining har ikki guruhda 4,5 ball bilan baholanişi taşkilotda amaliy boşqaruv könikmalari va insoniy munosabatlarga asoslangan madaniy muhit nisbatan barqaror şakllanganini körsatadi. Şu bilan birga, özini baholaş madaniyatining 3,2 va 3,0 ball bilan baholanişi rahbarlarning refleksiv boşqaruv kompetensiyalarini yanada rivojlantiriş imkoniyatlarini körsatadi.

Ikkinçidan, zamonaviy boşqaruv madaniyati konsepsiyalarining amaliyotga integratsiyalaşuv darajasi an'anaviy komponentlarga nisbatan yanada rivojlantiriş imkoniyatlariga ega bölib, umumiy örtacha baho yuqori daraja rahbarlarida 1,88 ball, quyi daraja rahbarlarida 2,16 ballni taşkil etdi. Ayniqsa, yetakçilik madaniyati böyiça 2,2 va 3,8 ball örtasidagi 1,6 ballik tafovut boşqaruv ierarxiyasida zamonaviy rahbarlik tamoyillarining

5 Manba: "Tekstil libos" MÇJda ötkazilgan sörovnoma natijalari asosida tuzilgan.

turli darajada institutsionallaşganligini körsatadi.

Üçinçidan, boşqaruv madaniyatining 5 ta zamonaviy konsepsiyasi, ya'ni madaniy yönaliş, simvolika madaniyati, yetakçilik madaniyati, manfaatlilik va yakka rahbarlik konsepsiyalarini özaro integratsiyalaş boşqaruv madaniyatini şakllantirişning kompleks taşkiliy mexanizmini yaratiş imkonini beradi. Mazkur konsepsiyalarni mustaqil boşqaruv vositalari sifatida qöllaş bilan birga, taşkiliy qadriyatlarni şakllantiriş, rahbarlik ta'sirini kuçaytiriş, xodimlar manfaatlarini muvofiqlaştiriş hamda vakolat va javobgarlik çegaralarini aniql aş bilan özaro bağlaş ilmiy jihatdan asosli hisoblanadi.

Törtinçidan, boşqaruv madaniyatining iqtisodiy samarasi xodimlarning taşkiliy xulq-atvori, motivatsiyasi, boşqaruv qarorlarining sifati, ijro intizomi va mehnat unumdorligidagi özgarişlar orqali şakllanadi. Şu sababli boşqaruv madaniyatini baholaşda ijtimoiy-psixologik körsatkiçlar bilan bir qatorda iqtisodiy va taşkiliy natijadorlik indikatorlarini ham hisobga oliş maqsadga muvofiq. Uni xodimlar almaşinuvi, mehnat unumdorligi, qarorlarni bajariş darajasi, innovatsion taşabbuslar, işdan qoniqiş va boşqaruv xarajatlari kabi natijaviy indikatorlar bilan bağlangan holda monitoring qiliş zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RÖYXATI

1. International Labour Organization. World Employment and Social Outlook: Trends 2025. – Geneva: ILO, 2025. – URL: https://www.ilo.org/publications/flagship-reports/world-employment-and-social-outlook-trends-2025.
2. World Bank. Uzbekistan: Country Economic Memorandum: boşqaruv amaliyotlari va mehnat unumdorligiga oid tahlil. – Washington, D.C.: World Bank. – URL: https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan.
3. OECD. G20/OECD Principles of Corporate Governance 2023. – Paris: OECD Publishing, 2023. – URL: https://doi.org/10.1787/ed750b30-en.
4. Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 6-dekabrdagi PF-243-sonli "Davlat xizmatida boşqaruv samaradorligini yanada oşiriş çora-tadbirlari töğrisida"gi Farmoni. – URL: https://lex.uz/mact/-7886963.
5. Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 16-fevraldagi PF-21-sonli "Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha möljallangan ustuvor yönalişlari doirasida islohotlarni izçil davom ettiriş va yangi bosqiçga olib çiqişning qoşimça çora-tadbirlari töğrisida"gi Farmoni. – URL: https://lex.uz/docs/-8050769.
6. Schein E. H., Schein P. A. Organizational Culture and Leadership. – 5th ed. – Hoboken: John Wiley & Sons, Jossey-Bass, 2017. – 416 p.
7. Cameron K. S., Quinn R. E. Diagnosing and Changing Organizational Culture: Based on the Competing Values Framework. – 3rd ed. – San Francisco: Jossey-Bass, 2011. – 288 p.
8. Hofstede G., Hofstede G. J., Minkov M. Cultures and Organizations: Software of the Mind. – 3rd ed. – New York: McGraw-Hill, 2010. – 576 p.
9. Denison D. R., Mishra A. K. Toward a Theory of Organizational Culture and Effectiveness // Organization Science. – 1995. – Vol. 6, No. 2. – P. 204–223. – DOI: https://doi.org/10.1287/orsc.6.2.204.
10. Yukl G. A., Gardner W. L. Leadership in Organizations. – 9th ed. – Boston: Pearson Education, 2020.
11. Виханский О. С., Наумов А. И. Менеджмент. – Москва: Экономистъ, 2003. – 528 с.
12. Митин А. Н. Управленческая культура. – Екатеринбург: Издательство Уральского государственного университета, 2007.
13. Şarifxöjayev M., Abdullayev Yo. Menejment. – Toşkent: Öqituvçi, 2001. – 698 b.
14. Kazakov O. S. Menejmentga kir iş. – Toşkent: Fan ziyosi, 2021. – 378 b.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S–5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal

t.me/yait_2100